

G. K. Česterton
Tajna
oca Brauna

Preveo

MILAN MILETIĆ

Bukefal | 2020

Tajna oca Brauna

Flambo, nekad najčjuveniji prestupnik u Francuskoj, a kasnije upravo privatni detektiv u Engleskoj, odavno se povukao iz obe profesije. Neki kažu da je prestupnička karijera na njega ostavila previše nedoumica a da bi mogao da izgradi karijeru detektiva. U svakom slučaju, posle života punog romantičnih bekstava i izvrđavanja, on se skrasio, kako bi to neki možda rekli, na pristojnoj adresi: u zamku u Španiji. Zamak je, uz to, bio stamen, premda donekle skućen; a crni vinograd i zelene leje kuhinjske bašte prekrivale su dobro parče zemlje na smeđoj padini brda. Jer Flambo je, posle svih svojih žestokih pustolovina, i dalje posedovao ono što poseduju mnogi Latini, što (recimo) nedostaje mnogim Amerikancima – snagu da se povuče. A to može da se vidi kod mnogo vlasnika ogromnih hotela čija je jedina ambicija da budu sitni seljaci. To može da se vidi kod mnogih francuskih provincijalnih dućandžija, koji, u trenutku kad su mogli da se dokopaju miliona i pokupuju čitavu ulicu dućana, odustaju kako bi se mirno i udobno posvetili porodičnom životu i dominama. Flambo se slučajno i gotovo nenadano zaljubio u špansku damu, oženio se i podigao veliku porodicu na španskom imanju, ne pokazujući nikakvu vidljivu želju da ponovo zastrani van njegovih međa. Ipak, jednog naročitog jutra njegova porodica primetila je da se nevakidašnje uznemirio i uzbudio; i nadtrčao je svoje dečake i stušio se niz dobar deo dugačkog planinskog obronka hitajući u susret posetiocu koji je pristizao dolinom; i to još dok je posetilac još bio samo crna tačka u daljini.

Crna tačka postepeno je dobijala na veličini, a da se pritom nije naročito menjala po obliku; jer, otvoreno govoreći, nastavljala je da bude i okrugla i crna. Crna sveštenečka odora nije nepoznata na ovim brdima; ali ova odora, koliko god sveštenečka, bila je u isti mah i obična a ipak gotovo živahna u poređenju s rizom, to jest mantijom, označavajući onog koji ju je nosio kao čoveka sa severozapadnih ostrva, isto onako jasno kao da je na sebi nosio etiketu da je s londonske železničke stanice Klepem. Nosio je kratak, debeo kišobran s drškom poput buzdovana, i čim ga je spazio, njegov latinski

prijatelj gotovo da se rasplakao, jer taj kišobran imao je svoje mesto u mnogim pustolovinama kroz koje su pre dosta vremena prolazili. Jer bio je to Francuzov engleski prijatelj, otac Braun, koji je dolazio u dugo željenu ali dugo odlaganu posetu. Neprestano su se dopisivali, ali godinama se nisu videli.

Otac Braun ubrzo se našao u porodičnom krugu, koji je bio zaista dovoljno veliki da pruži opšti utisak društva, to jest zajednice. Prikazane su mu velike drvene predstave Tri kralja, od ofarbanog i pozlaćenog drveta, koji deci za Božić donose poklone; jer Španija je zemlja u kojoj je ljubav prema deci važna stvar u životu porodice. Upoznao se sa psom, mačkom i domaćim životinjama. Ali kao što je red, upoznao se i s jednim komšijom koji je, kao i on, u tu dolinu doneo odeću i običaje iz dalekih zemalja.

Dogodilo se da je upravo treće noći svog boravka u nevelikom dvorcu, sveštenik ugledao veličanstvenog neznanca koji je poštovanje ovom španskom domaćinstvu ukazao naklonom koji nijedan španski velikodostojnik ne bi bio kadar da oponaša. Bio je to visok, koščat sedokos i veoma lep gospodin, a njegove ruke, manžetne i dugmad za manžetne obuzimale su sjajem. Ali njegovo izduženo lice nije imalo ničeg od one klonulosti koja ide uz dugačke manžetne i manikirane nakarade iz naše zemlje. Naprotiv, bilo je primetno okretno i živahno; a oči su mu bile nevino ljubopitljive, što ne ide baš često uz sedu kosu. I samo to moglo je da odredi čovekovu nacionalnost, kao i nazalnu notu u njegovom prefinjenom glasu i njegovo više nego zrelo shvatanje ogromne starosti svega evropskog što ga je okruživalo. To je, otvoreno rečeno, bio niko drugi nego gospodin Grendison Čejs iz Bostona, američki putnik koji se na trenutak zastavio na svojim američkim putešestvijima, iznajmivši susedno imanje – donekle sličan zamak na donekle sličnom brdu. Bio je očaran svojim drevnim zamkom, a svog prvog komšiju smatrao je lokalnom starinom istovetne vrste. Jer Flambo se, kao što smo rekli, potrudio da izgleda kao da se povukao u smislu da je ovde pustio korenje. Kao da je na tom mestu od davnina rastao sa svojom vinovom lozom i stablima smokve. Povratio je svoje porodično ime Dirok; jer njegova druga titula, „Buktinja“, bila je samo pseudonim, poput onog pod kojim bi takav čovek vodio rat s društvom. Obožavao je svoju ženu i porodicu; nikad se nije udaljavao više nego što je bilo potrebno za sitan lov; a američkom putniku izgledao je kao otelovljenje onog kulta poštovanja sunca i umerene raskoši, koji su Amerikanci bili dovoljno mudri da opaze i obožavaju kod ljudi sa Sredozemlja. Skitnica sa zapada na trenutak je bio srećan da se odmori

na ovom kamenu juga, tako zaraslom u mahovinu. Međutim, gospodin Čejs već je čuo o ocu Braunu i nijansa njegovog glasa bojažljivo se menjala dok je prilazio ovom slavnom čoveku. Potreba za razgovorom se budila, polako ali sigurno. Ako je pokušavao da pristupi ocu Brauna, kao da je ovaj bio zub, to je činio neuporedivom umešnošću i bezbolnošću američkog zubara.

Sedeli su u prednjem dvorištu kuće, delimično nepokrivenom, kao što je često slučaj na ulazima u španske kuće. Sumrak se pretvarao u pomrčinu; i dok je sav planinski vazduh, posle sumraka, odjednom postao oštar, mala peć stajala je na kamenom postolju, sijajući poput očiju đavolka, u crveno bojeći šare na pločniku, ali jedva da je ijedan njen zrak stizao do niskih cigli velikog, golog, smeđeg zida koji je iznad njih odlazio duboko u plavetnilo noći. Flamboova plečata figura i veliki brkovi, poput dve sablje, nejasno su se ocrtavali u sumraku, dok se on vrzmao donoseći crno vino iz velikog bureta i dodajući ga unaokolo. Sveštenik je, u senci, izgledao kao da se sav skupio i smanjio, kao da se šćućurio oko peći; međutim, američki posetilac otmeno se nagnuo napred, laktovima oslonjenim na kolena, potpuno isturivši svoje fine crte lica na svetlost; oči su mu sijale od ljubopitljivosti.

„Uveravam vas, gospodine“, reče on, „vaša dostignuća u slučaju Ubistva na mesečini smatramo trijumfom bez premca u istoriji detekcije.“

Otac Braun promrmlja nešto; neko bi mogao da pomisli da je to mrmljanje donekle nalikovalo na gundanje.

„Mi smo dobro upoznati“, produži neznanac samouvereno, „s očiglednim dostignućima Dipena i ostalih; kao i dostignućima Lekoka, Šerloka Holmsa, Nikolasa Kartera i drugih majstora tog zanata, otelovljenih iz mašte. Međutim, na mnogo načina opažamo značajnu razliku između vašeg pristupa i pristupa drugih mislilaca, bilo izmišljenih, bilo stvarnih. Neki su spekulisali, gospodine, oko toga da li razlika u metodu možda, naprotiv, obuhvata odsustvo metoda.“

Otac Braun je ćutao; onda se donekle prenuo, gotovo kao da se nalaktio preko peći, i rekao: „Oprostite. Da... Odsustvo metoda... I odsustvo pameti, takođe, plašim se.“

„Rekao bih strogo šematizovanih naučnih metoda“, nastavi radoznalac. „Edgar Po je, izlažući o Dipenovom metodu i njegovim veoma finim sponama s logikom, sastavio nekoliko nevelikih ogle-da u vidu dijaloga. Doktor Votson morao je da sasluša izvesna pri-lično precizna Holmsova izlaganja o metodu, uz osvrt na opipljive

pojedivosti. Međutim, izgleda da niko još nije dopro do bilo kakvog celovitog objašnjenja vašeg metoda, oče Braune, a obavješten sam da ste odbili da na tu temu održite niz predavanja u Sjedinjenim Državama.“

„Da“, reče sveštenik, mršteći se na peč, „odbio sam.“

„Vaše odbijanje dalo je povoda velikom broju zaista zanimljivih govorkanja“, primeti Čej. „Mogu da kažem da neki od naših ljudi govore da vaša nauka ne može da se izloži, budući da je nešto više od obične prirodne nauke. Kažu da vaša tajna ne može da se otkrije, budući da je po svojoj prirodi okulta.“

„Da je šta?“ upita otac Braun, više nego odsečno.

„Ama, neka vrsta esoterije“, uzvratí ovaj drugi, „Kažem vam, ljudi su prilično marljivo radili na Galupovom ubistvu, i na Stajnovom ubistvu, pa onda i na ubistvu onog starog Mertona, pa na ubistvu sudije Gvajna, i na dvostrukom ubistvu koje je počinio Dalmon, koji je inače veoma dobro poznat u Sjedinjenim Državama. A onda ste – uvek na licu mesta – u tren oka rešavali stvar; i svima ste govorili na koji način je ubistvo počinjeno i nikad nikom niste govorili o načinu na koji ste do toga došli. Neki ljudi misle da ste, da se tako izrazim, znali i ne gledajući. A Karlota Braunson održala je predavanje o Pojavnim oblicima mentalne energije, s ilustracijama iz tih vaših slučajeva. A Vidovnjačko sestrinstvo iz Indijanopolisa...“

Otac Braun i dalje je zurio u peč; a onda na sav glas, pa ipak jedva svestan da ga bilo ko čuje, on reče: „O, čujte. To nikad ne uspeva.“

„Ne znam tačno ni kako bi moglo da pomogne“, reče gospodin Čej. „Vidovnjačko sestrinstvo treba u mnogo čemu preduprediti. Jedini način da se ono zaustavi, koliko ja vidim, jeste da nam konačno saopštite svoju tajnu.“

Otac Braun zabrunda. On spusti glavu na svoje šake i ostade tako jedan trenutak; kao da ga spopadaju nečujni misaoni grčevi. Zatim podiže glavu i tupim glasom reče:

„Vrlo dobro. Moram da saopštim tajnu.“

Njegov pogled smrknuto pređe preko čitavog prizora u tami, od crvenih očiju male peći do potpuno prave površine starog zida, iznad kojeg su se, sve jasnije i jasnije, ukazivale moćne zvezde juga.

„Tajna je“, reče on; i zastade kao da nije kadar da nastavi dalje. A onda poče iznova i reče:

„Vidite, ja sam bio taj koji je ubio sve te ljude.“

„Šta?“ uzvratí drugi slabim glasom, kao iz duboke praznine.

„Vidite, ja sam ih sve lično ubio“, objasni otac Braun strpljivo.

„Stoga, razume se, znam kako je to sve izvedeno.“

Grendison Čejs podiže se koliko je dug, poput čoveka koji, lagano sagorevajući, stiže do tavanice. Zureći u ovog drugog, on ponovi svoju nevericu.

„Sva ova ubistva isplanirao sam veoma brižljivo“, nastavi otac Braun, „tačno sam osmislio kako jedna takva stvar može da se izvede, i na koji način, to jest, kakvim načinom razmišljanja bi čovek to zaista mogao da uradi. I kad sam se uverio da se osećam kao ubica, razume se da sam znao o kome se radi.“

Čejs polako ispusti neku vrstu teškog uzdaha.

„Dobro ste me prepali“, reče on. „Na trenutak sam zaista pomislio da hoćete da kažete da ste vi ubica. Na trenutak kao da sam sve novine u Sjedinjenim Državama video zapljusnute naslovima: 'Sveštenik-detektiv razotkriven kao ubica: Stotine zločina oca Brauna'. Ama, razume se, to je samo način izlaganja i sredstvo kojim ste pokušali da rekonstruišete psihologiju...“

Otac Braun odsečno lupnu po peći svojom kratkom lulom koju se spremao da napuni; jedan od njegovih veoma retkih ljutih grčeva pređe mu preko lica.

„Ne, ne, ne“, reče on gotovo ljutito; „nije to samo način izlaganja. To je ono što se dogodi kad pokušavate da govorite o dubokim stvarima... Kakva korist od reči...? Ako pokušavate da govorite o istini isključivo kao nečem moralnom, ljudi uvek smatraju da je to samo metaforički. Jedan pravi, živ čovek s dve noge jednom mi je rekao: 'Ja verujem u Svetog duha samo u duhovnom smislu.' Prirodno, ja sam mu rekao: 'U kakvom drugom smislu biste mogli da verujete u Svetog duha?' A onda je on pomislio da hoću da mu kažem da nije potrebno da veruje ni u šta drugo osim u evoluciju, ili etičku kolegijalnost ili nekakve koještarije... Hoću da kažem da sam, počinivši ta ubistva, zaista video sebe, i to pravog sebe. Nijednog od tih ljudi nisam ubio nekim opipljivim sredstvom; ali nije u tome stvar. Svaka cigla, to jest, deo mehanizma mogla je da ih ubije. Hoću da kažem da sam razmišljao i razmišljao o tome kako bi čovek mogao da postane takav, sve dok nisam shvatio da sam zaista postao takav, u svemu osim u stvarnom konačnom pristanku da to izvedem. Na ovo mi je ukazao jedan stari prijatelj, kao na neku vrstu duhovne vežbe. Verujem da je to pokupio od pape Lava XIII, koga sam od vankada smatrao za svog junaka.“

„Plašim se“, reče Amerikanac, glasom koji je i dalje bio sumnjičav i ne skidajući pogled sa sveštenika, kao da je ugledao divlju zver, „da ćete morati mnogo toga da mi objasnite pre nego što mi bude jasno o čemu govorite. Detekcija kao nauka...“

Otac Braun pucnu prstima s istom onom приметnom ljutnjom: „U tome je stvar“, uzviknu on; „upravo u tome se razilazimo. Nauka je divna stvar kad možete da se na nju oslonite; u pravom smislu, to je jedna od najveličanstvenijih reči na svetu. Ali šta ljudi hoće da kažu, u devet od deset slučajeva, kad danas posežu za njom? Kad kažu da je detekcija nauka? Kad kažu da je kriminologija nauka? Hoće da kažu da pronađu u čoveka i proučavaju ga kao da je ogroman insekt: u suvoparnom, nepristrasnom svetlu, kako bi sami rekli; u mrtvom i dehumanizovanom svetlu, kako bih ja rekao. Hoće da kažu da uveliko pronađu u njega, kao da je neko daleko preistorijsko čudovište; zureći u oblik njegove 'kriminalne lobanje' kao da je neka vrsta razvijene sablasti, kao da je rog na nosorogovoj njušci. Kad naučnik govori o vrsti, nikad ne pomišlja na sebe, nego uvek na svog bližnjeg, verovatno na svog siromašnijeg bližnjeg. Ne poričem to da suvoparno svetlo ponekad može da donese nešto dobro; premda je, u izvesnom smislu, sama suprotnost nauke. Daleko od toga da se radi o znanju, to je u stvari gušenje onog što znamo. To je kao da prijatelja posmatrate kao neznanca i pretvarate se da je ono što vam je blisko nešto daleko i zagonetno. To je kao da kažete da čovek ima surlu između očiju, ili da pada u stanje nesvesti jednom u svaka dvadeset četiri sata. Dakle, ono što nazivate 'tajnom' u stvari je sasvim suprotno. Ja ne pokušavam da izađem iz čoveka. Pokušavam da prodrem u ubicu... Uistinu, to je i više od toga, zar ne vidite? Ja sam unutar čoveka. Ja sam uvek unutar čoveka, razmišljam kako on razmišlja, rvem se s njegovim strastima; sve dok se ne spustim u položaj u kojem se nalazi njegova mržnja koja otuda proviruje; sve dok ne osmotrim svet njegovim okrvavljenim i razrokim očima, gvireći između trepavica njegovog raspolućenog uma; sve dok ne ugledam kratak i britak put koji vodi tačno do lokve krvi. Sve dok i sam ne postanem ubica.“

„Oh“, reče gospodin Čejs, posmatrajući ga izduženim, smrknutim licem, dodavši: „A to je ono što nazivate duhovnom vežbom.“

„Da“, reče otac Braun; „upravo to nazivam duhovnom vežbom.“

Posle trenutne pauze, on nastavi: „To je tako stvarna duhovna vežba da je bolje da o njoj nisam rekao ništa. Ali jednostavno, nisam mogao da dozvolim da odete i da svim svojim zemljacima ispričate kako se bavim crnom magijom povezanom s Pojavnim oblicima mentalne energije, zar ne? Izrazio sam se neprijatno, ali istinito. Nijedan čovek niukoliko nije dobar dok ne sazna koliko je rđav, ili koliko bi mogao da bude rđav; sve dok tačno ne shvati koliko prava ima na svu ovu snobovštinu i ruganje, na raspredanje o 'kriminal-

cima' kao da se radi o majmunima u hiljadama kilometara dalekoj šumi; sve dok se ne otarasi celog ovog naopakog samozavaravajućeg poimanja nižih vrsta i manjkavih lobanja; sve dok iz svoje duše ne iscedi i poslednju kap farisejskog ulja; sve dok mu jedina nada ne bude da, ovako ili onako, ščepa kriminalca i drži ga zdravog i čitavog pod svojom kapom.“

Flambo kroči napred, napuni veliki pehar španskim vinom i stavi ga ispred svog prijatelja, kao što je maločas stavio jedan ispred svog gosta. I tad se oglasi prvi put:

„Verujem da je otac Braun preturio novu gomilu zagonetki. Mislim da smo pre nekoliko dana govorili o njima. Otkad smo se poslednji put videli, on se bavio zaista nekim čudnim svetom.“

„Da; manje-više, upoznat sam s pričama – ali ne i s poukom“, reče Čejs, zamišljeno podižući pehar. „Možete li da mi navedete neki primer, pitam se... mislim, jeste li se ovom poslednjom gomilom bavili na ovaj introspektivan način?“

Otac Braun takođe podiže svoju čašu, a sjaj vatre preobrazi crno vino u prozirno, poput slavnog krvavo-crvenog stakla na prozoru mučenika. Crveni plamen kao da mu je prikovao oči i usisao pogled koji je tonuo sve dublje i dublje u čašu, kao da je taj jedan pehar nosio crveno more krvi svih ljudi, a njegova duša bila vodič, večno uro-njena u mračnu poniznost i naopaku imaginaciju, nižu od najnižih čudovišta i onog najstarijeg gliba. U tom peharu, kao u crvenom ogledalu, ugledao je mnogo toga; njegova poslednja dela zalazila su u crvene senke; primeri koje su njegovi sagovornici tražili igrali su kao simbolični oblici; a pred njim su promicale sve one priče koje će ovde biti ispričane. Dakle, ovo prozračno vino bilo je poput nepreglednog, u crveno obojenog sutona na tamno-crvenom pesku, na kojem stoje zatamnjene prilike ljudi; jedna je pala a druga hita ka njemu. Zatim, suton kao da se raspao na froncle: crveni fenjeri njihali su se okačeni o baštensko drveće, a ribnjak je blistao od crvenog sjaja; a onda, kao da su se sve boje ponovo sjedinile na velikoj ruži od crvenog kristala, dragulju koji je svet obasjavao poput crvenog sunca, osim senke visoke prilike s šeširom nekog preistorijskog sveštenika; a zatim ponovo bledele sve dok nije preostalo ništa osim plamena divljeg crvenog osja koje je povrh posivelog vresišta lelu-jalo na vetru. Sve te stvari, koje su kasnije mogle da se vide iz drugačijih uglova i u raspoloženju drugačijem od njegovog, iskrasavale su u njegovom sećanju i počele da dobijaju oblike anegdota i dokaza.

„Da“, reče on i lagano prinese pehar usnama, „prilično dobro sećam se...“

Sudijino ogledalo

Džejms Begšo i Vilfrid Anderhil bili su stari prijatelji i ljubitelji noćnog skitanja ulicama, i beskrajno su brbljali dok su zamicali za jedan ugao iza drugog, u tihom i naizgled beživotnom lavirintu velikog predgrađa u kojem su živeli. Ovaj prvi, krupan, tamnokos, dobrodušan čovek s trakom od crnih brkova bio je profesionalni policijski detektiv; drugi, gospodin oštrog lica, privlačnog izgleda i plave kose, bio je amater zainteresovan za detektivski posao. Ispostaviće se da je za čitaoce najboljih naučnih romana kao pravi šok delovalo saznanje da je policajac bio onaj ko je govorio, a amater onaj ko je slušao, i to čak s izvesnim poštovanjem.

„Naš zanat je jedini“, reče Begšo, „u kojem se za profesionalca uvek pretpostavlja da je u zabludi. Konačno, ljudi ne pišu priče u kojima frizerke ne umeju da šišaju i treba im pomoć mušterije; ili u kojima taksista nije u stanju da vozi automobil sve dok mu putnik ne izloži filosofiju vožnje automobila. Zbog svega toga, nikad ne bih porekao da smo često skloni tome da upadnemo u rutinu; to jest drugačije rečeno, da imamo nezgodu da se rukovodimo pravilom. Ono u čemu romansijeri greše jeste to što nam ne dozvoljavaju čak ni tu prednost da se rukovodimo pravilom.“

„Nema sumnje“, reče Anderhil, „Šerlok Holms bi rekao da se rukovodio pravilom logike.“

„Možda je i u pravu“, uzvрати ovaj drugi; „međutim, mislio sam na opšte pravilo. To je kao pravilo službe u vojsci. Mi objedinjujemo obaveštenja.“

„I misliš da detektivske priče to ne dopuštaju?“ upita njegov prijatelj.

„Pa, uzmimo jedan zamišljeni slučaj Šerloka Holmsa i Lestrejda, zvaničnog detektiva. Šerlok Holms, recimo, može da pogodi da je potpuni neznanac koji prelazi ulicu – stranac, uglavnom po tome što na saobraćaj pazi tako što gleda desno umesto levo. Zaista sam spreman da priznam da bi Holms to mogao da pogodi. Sasvim sam siguran da Lestrejda ne bi pogodio ništa nalik tome. Ali ono što propuštaju da zapaze jeste to što policajac, koji nije u stanju da pogodi,

vrlo verovatno to već zna. Lestrejđ možda zna da je čovek stranac već i po tome što je njegovom odeljenju zadatak da motri na sve strance: neko bi rekao i na sve starosedeoce. Kao policajac, srećan sam što policija zna toliko mnogo; jer svako želi da svoj posao obavlja kako valja. Međutim, kao građanin, ponekad se pitam ne zna li policija isuviše toga.“

„Ne misliš valjda ozbiljno“, uzviknu Anderhil s nevericom, „da znaš bilo šta o nepoznatom svetu u nekoj nepoznatoj ulici. Recimo, ako čovek izađe iz one kuće tamo, da li bi išta znao o njemu?“

„Znao bih ako je kućevlasnik“, reče Begšo. „Tu kuću unajmio je čovek od pera, anglo-rumunskog porekla, koji obično živi u Parizu, ali ovde je u vezi s nekim svojim poetskim komadom. Ime mu je Ozrik Orm, jedan je od onih novih pesnika i, verujem, prilično posvećen čitanju.“

„Ali mislio sam na sve ove ljude na drumu“, reče njegov sabsednik. „Mislio sam kako, s ovim visokim jednoličnim zidovima i ovim kućama utonulim u ogromne bašte, sve izgleda neobično, novo i bezimeno. Nije moguće da ih sve poznaješ.“

„Znam ih nekoliko“, odgovori Begšo. „Ovaj baštenski zid ispod kojeg prolazimo nalazi se na kraju poseda ser Hemfrija Gvajna, poznatijeg kao gospodin Pravednik Gvajn, starog sudije koji je, tokom rata, napravio onu gužvu oko špijunaže. Sledeća kuća pripada bogatom trgovcu cigarama. On potiče iz Latinske Amerike i izgleda kao pravi patuljak i Latin; ali nosi pravo englesko ime – Buler. Kuća za njegove... jesi li čuo tu buku?“

„Čuo sam nešto“, reče Anderhil, „ali zaista ne znam šta je to bilo.“

„Ja znam šta je to bilo“, uzvрати detektiv, „bila su to dva pucnja iz prilično moćnog revolvera, posle čega je usledio poziv u pomoć. I dopro je tačno iz stražnje bašte gospodina Pravednika Gvajna, tog raja mira i zakona.“

On osmotri ulicu gore-dole i zatim nastavi:

„A jedina kapija stražnje bašte je gotovo kilometar u krug, s druge strane. Kamo sreće da je samo ovaj zid malo niži, to jest, da sam ja samo malo lakši; ali treba pokušati.“

„Tamo dalje zid je malo niži“, reče Anderhil, „a izgleda da je tamo i drvo koje izgleda da bi moglo da bude od pomoći.“

Oni pohitaše dalje i ubrzo pronađoše mesto na kojem zid kao da se naglo spuštao, gotovo kao da je dopola tonuo u zemlju; a baštensko drvo, kao u plamenu od najlepših baštenskih cvetova, krčilo je sebi put iz mračnog bedema, posuto zlatnim prahom svetla s usam-

ljene ulične svetiljke. Begšo se uhvati za izuvijanu granu i prebaci jednu nogu preko niskog zida; i sledećeg trenutka stajali su do kolena u propupelim vlatima na obodu bašte.

Bašta gospodina Pravednika Gvajna noću je predstavljala jedinstven prizor. Bila je velika i ležala je na pustom obodu predgrađa, u senci visoke, mračne kuće, poslednje u nizu. Kuća je, doslovno, bila mračna, budući da su prozorski kapci bili navučeni i nigde nije bilo svetla, bar ne na onoj strani okrenutoj bašti. Ali sama bašta, koja je ležala u senci kuće, i koja je trebalo da bude predeo potpune tame, nasumice je isijavala, poput vatrometa koji bledi; kao da se divovska raketa zapalila usred onog drveća. Dok su koračali napred, uspešno im je da utvrde da je to svetlost nekoliko svetiljki u boji, zapretnih u drveće poput Aladinovih čarobnih lampi, a naročito da je to svetlost s nevelikog, ovalnog jezera, to jest, ribnjaka, koji je blistao od utuljenih boja kao da je svetiljka gorela odozdo.

„Zar nije kod njega nekakva zabava?“ upita Anderhil. „Bašta izgleda kao da je osvetljena.“

„Ne“, odgovori Begšo. „To mu je hobi i verujem da time najviše voli da se bavi kad je sam. Voli da se igra tim malim električnim biljkama kojima upravlja iz one kućice, to jest one tamo kolibe, u kojoj radi i drži svoje papire. Buler, koji ga veoma dobro poznaje, kaže da su upaljene svetiljke u boji najčešće znak da ga ne treba uznemiravati.“

„Neka vrsta signala za krajnju opasnost“, predloži ovaj drugi.

„Blagi Bože! Plašim se da to i jesu signali za opasnost!“ i on iznenada potrča.

Trenutak kasnije i Anderhil spazi ono što je ovaj drugi video. Svetlost, koja se, poput mesečevog kruga, prelivala oko ukošenih rubova bare, presecale su dve crne trake, to jest, ono za šta se ubrzo ispostavilo da su dugačke, crne noge izvesne prilike, naglavačke ispružene nadole, s glavom u vodi.

„Hajdemo“, uzviknu detektiv odsečno, „ovo mi izgleda kao...“

On ostade bez glasa, trkom pohitavši preko prostranog travnjaka, ovlaš osvetljenog veštačkim svetlom, grabeći najkraćim putem preko velike bašte u pravcu jezerceta i ispružene prilike. Anderhil je smireno gazio njegovim tragom, kad se dogodilo nešto što ga je na trenutak zaprepastilo. Begšo, koji je pravo kao metak hitao prema tamnoj prilici pored osvetljenog jezerceta, odjednom skrenu pod ostrim uglom i još brže potrča prema senci kuće. Anderhil nije mogao ni da zamisli šta je značila ova promena pravca. Sledećeg trenutka, kad je detektiv nestao u senci kuće, iz tog mraka začuo se

SADRŽAJ

Tajna oca Brauna	7
Sudijino ogledalo	14
Čovek s dve brade	31
Pesma leteće ribe	48
Glumac i alibi	65
Vodrijevo iščeznuće	82
Najstrašniji zločin na svetu	99
Crveni mesec s Merua	114
Glavna narikača Marnijevih	129
Flamboova tajna	148